

Asia: VN/27332/2023

Lausuntopyyntö ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi

1. Näkemykset hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumisessa

Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus näkemyksenne mukaan hallitusohjelmassa rahapelijärjestelmän uudistamiselle asetettuja tavoitteita ehkäistä ja vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja sekä parantaa rahapelijärjestelmän kanavointiastetta?

-

2. Esityksen pääasialliset vaikutukset

Voitte kertoa näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusten arvioinnista.

-

a. Rahapelilain 1 luku – Yleiset säännökset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

b. Rahapelilain 2 luku – Yksinoikeustoimilupa, rahapelitoimilupa ja peliohjelmistotoimilupa

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

c. Rahapelilain 3 luku – Rahapeliin toimeenpano

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

d. Rahapelilain 4 luku – Rahapelien markkinointi

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

e. Rahapelilain 5 luku – Valvonta

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

f. Rahapelilain 6 luku – Valvontamaksu

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

g. Rahapelilain 7 luku – Rahapeli-toiminnan ja -markkinoinnin kieltäminen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

h. Rahapelilain 8 luku – Maksuliikenteen ja verkkoliikenteen estäminen ja verkkosisällön poistaminen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

i. Rahapelilain 9 luku – Seuraamukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

j. Rahapelilain 10 luku – Valtionavustukset pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

k. Rahapelilain 11 luku – Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävät rahapelihaittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

l. Rahapelilain 12 luku – Muutoksenhaku

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

m. Rahapelilain 13 luku – Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

n. Arpajaislain muutosehdotukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

o. Muut lakiehdotukset

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

4. Muut mahdolliset näkemykset ja huomiot esitysluonnoksesta

Onko teillä muita näkemyksiä tai huomioita esitysluonnoksesta?

ORK vastaa oikeusministeriön hallinnonalan keskeisten rekistereiden kuten sakkorekisterin ja rikosrekisterin sekä konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin rekisterinpidosta. ORK toimii myös liiketoimintakieltorekisterin rekisterinpitäjänä.

Lisäksi ORK huolehtii sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, seuraamusmaksuihin ja muihin saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä.

REKISTERITIE TOJEN LUOVUTUKSEEN LIITTYVÄT HUOMIOT

Esitettyssä uudessa rahapelilaissa säädettäisiin yksinoikeustoimiluvan, rahapelitoimiluvan ja peliohjelmistotoimiluvan myöntämisen edellytyksistä ja niitä koskevasta hakemusmenettelystä. Luvan myöntämisen edellytyksenä olisi ehdotetun rahapelilain 10 §:n mukaan muun ohella se, että hakija arvioidaan luotettavaksi ja sopivaksi toimijaksi. Edellytys koskee esitysluonnoksen mukaan pääsääntöisesti sekä hakijoina olevia luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä, mutta pykälän 2 momentin 2-kohdan rikostaustaa koskeva edellytys soveltuu vain luonnollisiin henkilöihin sekä näiden ollessa suoraan hakijoina että kuuluessa hakijana olevan oikeushenkilön merkittäviin omistajiin tai johtoon. Lakiehdotuksen 11 §:n mukaan jos hakija on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta ja sopivuudesta koskisi hallituksen jäsentä, varajäsentä ja toimivaan johtoon kuuluvaa henkilöä, sekä henkilöä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta taikka, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö, vastaava omistus- tai määräämisvalta. Toimivaan johtoon kuuluisi hallituksen ja sen varajäsenten lisäksi toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan

toimielimen jäsen ja varajäsen, vastuunalainen yhtiömies sekä muut ylimpään johtoon kuuluvat. Luotettavana ei ehdotetun rahapelilain 10 §:n 2 momentin 2-kohdan mukaan voitaisi pitää henkilöä, joka on syyllistynyt rikokseen, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton toimeenpanemaan rahapelejä tai valmistamaan, toimittamaan, asentamaan tai mukauttamaan rahapeliä tarjoamisessa käytettäviä peliohjelmistoja. Rikostaustan selvittämisessä käytettäisiin rikos- ja sakkorekistereiden tietoja.

Hakijan rikostausta otettaisiin huomioon viiden vuoden ajalta ja sakkorekisterissä olevat sakkorangaistukset kolmen vuoden ajalta arvion tekemisen hetkestä lukien. ORK kiinnittää huomiota siihen, että rikosrekisterilain (770/1993) 5 § 1 momentin mukaan rikosrekisteriote sisältää kaikki henkilöstä rekisteriin talletetut tiedot. Tätä lyhyemmän ajan tiedot kokoava ote muodostaisi siten kokonaan uuden rikosrekisteriotetyypin, josta tulisi säätää erikseen rikosrekisterilaissa ja jonka toteutuksesta aiheutuisi ORK:lle kustannuksia. Huomionarvoista on myös se, että sakkorekisteristä luovutetaan tietoja enintään kolmen vuoden ajalta otteen muodostamishetkestä lukien, ottaen huomioon sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 50 § 2 momentti, jonka mukaan tietoja ei saa luovuttaa rekisteristä enää sen jälkeen, kun kolme vuotta on kulunut lainvoimaisen tuomion tai muun lopullisen viranomaisratkaisun julistamisesta tai antamisesta.

Ehdotetun rahapelilain 10 §:n 2 momentin 6-kohdan mukaan luonnollinen henkilö ei saa olla määrättyä liiketoimintakieltoon tai väliaikaiseen liiketoimintakieltoon. Lain 12 §:n mukaan hakemukseen tulee liittää riittävät selvitykset hakijasta ja omistuksesta, johdosta sekä hakijan taloudellisista toimintaedellytyksistä, jos ne eivät jo ole viranomaisen käytössä. Luonnoksessa on todettu, että Suomeen rekisteröityneiden hakijoiden osalta muun muassa hakijan rikosrekisteritiedot sekä tieto liiketoimintakieltoon asettamisesta on jo saatavissa viranomaisrekistereistä. Näin viranomainen voi tarkistaa nämä tiedot rekistereistä, eikä hakijan olisi tarpeen toimittaa niitä koskevia selvityksiä erikseen hakemuksen yhteydessä. ORK toteaa, että esitysluonnoksessa ei ole tarkemmin avattu sitä konkreettista tapaa, jolla tarvittavat tiedot osin salassa pidettävistä rekistereistä olisi tarkoitus toimittaa valvontaviranomaisen käyttöön. Rikosrekisterilain 5 §:n 2 momentin mukaan ORK voi luovuttaa tietoja rikosrekisteristä toiselle viranomaiselle muun ohella viranomaisen lupa- tai hyväksyntäharkintaa varten henkilön luotettavuuden arvioimiseksi myös konekielisessä muodossa tai teknisen käyttöyhteyden välityksellä, jos se on tietojen käyttötarve ja tarvittavat suojatoimet huomioon ottaen perusteltua. ORK kiinnittää huomiota siihen, että esityksen mukaan lupa- ja valvontaviranomaisena toimisi väliaikaisesti ensin Poliisihallitus, jolta tehtävät siirtyisivät perustettavalle uudelle Lupa- ja valvontavirastolle vuoden 2027 rahapelilain 109.2 §:n mukaisesti. Sekä Poliisihallituksella että uudella perustettavalla virastolla tulee olla sääntelyyn perustuva tiedonsaantioikeus sekä oikeus käsitellä henkilörekistereistä luovutettavia tietoja.

Laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019, 22 §) edellytetään, että ”Viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista.” Tiedonluovutuksen

toteuttaminen teknisen rajapinnan kautta edellyttää tiedonluovutusta koskevan sääntelyn lisäksi ORK:n myöntämää tietolupaa sekä aiheuttaa järjestelmäkustannuksia. ORK kiinnittää huomiota siihen, että rekisteritiedonluovutuksesta aiheutuvien henkilöstö- ja järjestelmäkustannusten arvioimiseksi olisi tärkeää saada arvio siitä, millaisia määriä lupa- ja valvontaviranomaiset tulisivat pyytämään eri rekistereistä ORK:lta laissa säädettäviä uusia lupia myönnettäessä sekä jatkuvan valvonnan yhteydessä. Jos kyselymäärät ovat merkittäviä, tulisi säännönmukaisesti tapahtuva tiedonvaihto toteuttaa teknistä yhteyttä hyödyntäen.

Liiketoimintakiellon osalta liiketoimintakieltoa koskevan lain (1059/1985) 21 §:ssä on rikosrekisterilakia vastaava säännös tietojen toimittamisesta teknisen käyttöyhteyden välityksellä. Vastaavasti sakkorekisterin osalta teknisen käyttöyhteyden hyödyntäminen on mahdollista sakon täytäntöönpanosta annetun lain 51 §:n nojalla. Tällä hetkellä ainoa mahdollisuus toimittaa sähköisesti tietoja nykyisestä sakkorekisterijärjestelmä Rajsasta on rajapintatoteutus. Muutoin tietojen toimittaminen edellyttää ORK:ssa manuaalityötä.

Rahapelilakiehdotuksen 10 §:n 2 momentin 3-kohdan mukainen ehto siitä, ettei edellä kerrottua lupaa hakeva taho saa olla konkurssissa, koskee esitysluonnoksen mukaan sekä luonnollista että oikeushenkilöä. Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain (137/2004) 9.2 §:n mukaan konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin merkittyjä tietoja saa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai muun massaluovutuksena hyväksyttävää tarkoitusta varten. Rekisteri on julkinen lukuun ottamatta luonnollisen henkilön henkilötunnusta. Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin tiedot ovat julkisilta osin saatavissa yleisen tietoverkon kautta ORK:n ylläpitämästä maksukyvyttömyysrekisteristä. Mikäli lupa- ja valvontaviranomainen tarvitsee tiedot ORK:lta rajapinnan kautta, aiheuttaa tämä ORK:lle kustannuksia.

Rahapelilakiehdotuksen mukaan ulkomaille rekisteröityneiden hakijoiden osalta toimilupakäsittelyssä hakijaa pyydetäisiin toimittamaan itse tarvittavat selvitykset ja liitteet. Kuitenkin 13 §:n mukaan ETA-alueen ulkopuolelle sijoittautuneen toimiluvan haltijan edustajalla tulee olla kotipaikka Suomessa ja hänen tulee täyttää toimiluvanhakijoita koskevat luotettavuuteen ja sopivuuteen liittyvät edellytykset eli toimittaa hakemuksen yhteydessä 12 §:n 2 momentissa säädetyt tiedot myös itsestään. Tältä osin ORK kiinnittää huomiota kysymykseen siitä, hankkiiko viranomainen myös edustajaa koskevin osin tiedon kansallisista rekistereistä vai hankkiiko edustaja tiedot itse mm. ORK:lta. Jälkimmäisessä tilanteessa tiedonluovuttaminen henkilölle itselleen esimerkiksi rikosrekisteristä edellyttäisi täysin uudentyyppisestä tiedonluovutuksesta säättämistä rikosrekisterilaissa. Tällä hetkellä rikos- tai sakkorekisteriotteen tilaaminen itsestä suomalaista viranomaista varten yleisesti ei ole lain mukaan mahdollista. Edellä kuvattu uusi otetyyppi aiheuttaisi ORK:lle ainakin järjestelmäkustannuksia, joiden tarkempi määrä voidaan arvioida sääntelyn tarkentuessa. Rahapelilakiehdotuksen 64 §:n 1 momentissa ei myöskään ole säädetty erikseen sakkorekisteritietoja koskevasta tiedonsaantioikeudesta edustajia koskien.

Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 16 § 1 momentin 4-kohdassa on säädetty poliisin oikeudesta saada tietoja mm. rikos- ja sakkorekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla. Lisäksi laissa säädetään konkurssi – ja liiketoimintakieltojen käsittelystä. Sääntely koskee

ainakin rikos- ja sakkorekisteritietojen osalta ainoastaan Suomen rikos- ja sakkorekisteristä saatavia tietoja, koska sääntelyssä viitataan kansalliseen rikosrekisterilakiin ja lakiin sakon täytäntöönpanosta. ORK kiinnittää huomiota siihen, että rikosrekisterisääntely vaihtelee eri maissa, rikosrekisterin luovutusperusteista säädetään kansallisesti ja rikosrekisteritietojen luovuttamisesta voi olla säädetty kansallisesti tyhjentävästi, kuten rikosrekisterilain 3 §:ssä säädetysti Suomessa, jolloin tietoja voidaan luovuttaa rekisteristä ainoastaan kansallisessa sääntelyssä kuvattuihin nimenomaisiin tarkoituksiin. Lisäksi rikosrekisterin käsite ja sisältö voivat poiketa valtioiden välillä. ORK:lle jää lisäksi epäselväksi, minkä valtion rikosrekisteriotetta edellytetään tapauksessa, jossa henkilö on vaihtanut kansalaisuuttaan tai asuinvaltiotaan mahdollisesti useitakin kertoja.

Sakkorekisteritietojen osalta ORK kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että ehdotetun rahapelilain 12 §:ssä ei ole mainintaa sakkorekisteritietojen toimittamisesta toimilupahakemusten yhteydessä. Sakkorekisteritiedot otetaan kuitenkin huomioon 10 §:n mukaisesti hakijan luotettavuutta ja sopivuutta arvioitaessa ja lupaviranomaisen on tarkoitus saada nämä tiedot kansallisista rekistereistä 64 §:ssä säädetysti. Ulkomaisten toimijoiden osalta rikos- ja sakkorekisteritietojen edellyttämistä koskeva sääntely ja määritelmät jäävät epäselviksi.

Rahapelilaissa säädettäisiin esitysluonnoksen mukaan myös THL:n ja STM:n tiedonsaantioikeudesta. Ehdotetun lain 101 §:ssä säädettäisiin pelihaittarekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimisi THL. Rekisterissä käsiteltäisiin osittain samoja tietoja kuin lupa- ja valvontarekisterissä. THL:n tutkimusaineistoon saatettaisiin yhdistää myös tietoja rikostuomioista. Ehdotetun lain 102 §:n mukaan Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus saada toimiluvanhaltijalta rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen seuranta, tutkimusta ja rahapelien haitallisuuden arviointia sekä haittojen ehkäisyn ja hoidon kehittämistä varten välttämättömät tiedot kuten toimiluvan myöntämiseksi toimitetut tiedot. ORK huomauttaa, että rikosrekisterilain 11 §:n mukaan tuomioistuimien tai muu viranomaisen ei saa luovuttaa rikosrekisterin otetta tai siihen sisältyvää tietoa muulle kuin sen asian asianosaiselle, jonka käsittelyä varten ote on saatu, tai toiselle saman asian käsittelyyn osallistuvalla tuomioistuimella tai viranomaisella. Rikos- ja sakkorekisterin tiedot ovat salassa pidettäviä myös julkisuuslain (621/1999) 24 §:n 1 mom. 28 kohdassa säädetysti, eikä niitä tule luovuttaa edelleen kolmannelle taholle.

SEURAAMUSTEN MÄÄRÄÄMISEEN JA TÄYTÄNTÖÖNPANOON LIITTYVÄT HUOMIOT

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään säädettävän uusi rahapelijärjestelmää koskeva laki, jossa säädettäisiin rahapelitoiminnasta ja sen valvonnasta. Lisäksi esitetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta. Uuteen rahapelilakiin esitetään 9 lukua, jossa säädettäisiin kahdesta rangaistusluonteisesta hallinnollisesta seuraamusmaksusta: rikemaksusta sekä hallinnollisesta seuraamusmaksusta. Hallinnollisesta seuraamusmaksusta säädetään nykyisin arpajaislaissa eikä kyseessä ole siten uusi rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus. Rikemaksun osalta kyseessä olisi kokonaan uusi rangaistusluonteinen seuraamus, jota ei sisälly nykyiseen lainsäädäntöön. Molemmat seuraamukset pantaisiin luonnoksen mukaan täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä. ORK vastaa yli 50 erilaisen rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamuksen täytäntöönpanosta. Siten ORK arvioi erityisesti

seuraamusten täytäntöönpanoa koskevia kohtia esitysluonnoksessa. Esityksessä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan 1.1.2026.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttaminen

Rahapelilain 9 luvun 84 §:ään (rikemaksu) sekä 91 §:ään (hallinnollinen seuraamusmaksu) esitetään informatiivista viittausta sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin. Rahapelilakiin sisältyvien seuraamusten täytäntöönpanolakia koskevien lakiviittausten lisäksi on tärkeää, että sakon täytäntöönpanosta annettua lakia on esitetty muutettavasi siten, että lain soveltamisalaa koskevaan 1 §:n 1 momentin listan 17 kohtaa muutettaisiin siten, että säännökseen lisätään rikemaksu ja seuraamusmaksun osalta säännökseksi muutetaan rahapelilaki.

Seuraamusmaksujen vanhentuminen

ORK katsoo, että luonnoksessa uutta rahapelijärjestelmää koskevaksi lainsäädännöksi rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten vanhentuminen on otettu hyvin huomioon hallinnollisen seuraamusmaksun osalta. Luonnosehdotuksessa rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten vanhentumisesta ei kuitenkaan säännellä yhdenmukaisesti, sillä rikemaksun osalta seuraamuksen vanhentumista ei ole huomioitu luonnoksessa. Seuraamusten vanhentumisesta tulee säätää erikseen, koska tällä hetkellä voimassa olevassa sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa ei ole erikseen säädetty rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten vanhentumisesta. Tästä syystä ORK pitää tärkeänä, että lakiin lisätään säännös myös rikemaksun vanhentumisesta. ORK:n näkemyksen mukaan säännöksen voisi lisätä 84 §:n yhteyteen seuraavanlaisen muotoon: Rikemaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua rikemaksua koskevan lainvoiman saaneen ratkaisun antamispäivästä.

Seuraamusmaksujen täytäntöönpanokelpoisuus

Esitetyn rahapelilain 88 §:n 3 momentin mukaan hallinnollista seuraamusmaksua koskevaa päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen. ORK kiinnittää huomiota siihen, että rikemaksun osalta säännöskohtaisissa perusteluissa eikä esitetyssä säännöksessä ole erikseen todettu tai esitetty, että rikemaksu olisi täytäntöönpanokelpoinen vain lainvoimaisena. ORK katsoo, että hallinnollinen seuraamusmaksu sekä rikemaksu ovat luonteeltaan rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia, joita koskevat samat yleiset sääntelyn periaatteet kuin rikosoikeudellisia rangaistuksia. ORK pitää tärkeänä, että seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuus vain lainvoimaisena on todettu erikseen vähintään perustelutekstissä. Tästä syystä myös rikemaksun osalta ainakin säännöskohtaisiin perusteluihin tulisi kirjata tieto rikemaksun täytäntöönpanokelpoisuudesta vain lainvoimaisena esimerkiksi seuraavalla tavalla: ”Päätöstä rikemaksun määräämisestä ei saa panna täytäntöön ennen kuin päätös on lainvoimainen.” Useissa viime vuosina annetuissa hallituksen esityksissä, jotka ovat koskeneet myös rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia on lainvoimaisuuden osalta todettu säännöskohtaisissa perusteluissa lisäksi seuraavasti: ”Ehdotetun lain nojalla määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuuden osalta noudatettaisiin siten oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) säännöksiä. ORK kiinnittää huomiota siihen, että molempien seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuudesta tulisi säätää saman sisältöisesti.

Seuraamusmaksujen korottomuus

Esitysluonnoksesta ei ilmene, peritäänkö seuraamusmaksusta tai rikemaksusta viivästyskorkoa. ORK:n näkemyksen mukaan rangaistusluonteisille hallinnollisille seuraamuksille ei tulisi periä viivästyskorkoa. Tämä olisi perusteltua siksi, että kyseiset seuraamukset ovat sanktioluonteisia maksuja ja rinnastuvat tässä suhteessa rahamääräisiin rangaistuksiin, joille ei peritä viivästyskorkoa. ORK pitää tärkeänä, että seuraamusten korottomuus lisätään erikseen perustelutekstiin molempien seuraamusten osalta. Maininnalla on selventävä informatiivinen merkitys sekä maksuvelvollisille että maksuasioita käsittelevien eri viranomaisten henkilöstölle.

Seuraamusten raukeaminen henkilön kuollessa

Esitysluonnoksen mukaan sekä seuraamusmaksu että rikemaksu voidaan määrätä myös luonnolliselle henkilölle. ORK kiinnittää huomiota siihen, että mikäli rahapelilain nojalla määrätään rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus luonnolliselle henkilölle, sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin ei tällä hetkellä sisälly säännöstä maksuvelvollisen kuoleman vaikutuksesta täytäntöönpanoon. Esitetyn rahapelilain 91 §:n 2 momentin mukaan seuraamusmaksu raukeaa maksuvelvollisen kuollessa. ORK kiinnittää huomiota siihen, että vastaavanlaista säännöstä rikemaksun osalta ei ole esitetty. Tästä syystä ORK esittää, että myös rikemaksun raukeamisesta maksuvelvollisen kuollessa säädettäisiin erikseen. ORK ehdottaa, että 84 §:n 2 momenttiin lisättäisiin oheinen säännös seuraavasti: ”Rikemaksu raukeaa maksuvelvollisen kuollessa”. Tämän lisäyksen myötä 84 §:n otsikko tulisi muuttaa muotoon ”Rikemaksun täytäntöönpano ja raukeaminen”. Näin säädös vastaisi myös seuraamusmaksun täytäntöönpanoa ja raukeamista koskevaa 91 §:ää.

Muut huomiot hallinnollisista seuraamuksista

Yleisenä huomiona lausunnosta ORK toteaa, että kahta rangaistusluonteista seuraamusta, rikemaksua ja seuraamusmaksua, on esitetty säänneltäväksi eri tavoin. Seuraamusmaksun osalta esitetty sääntely on kattavampaa ja yksityiskohtaisempaa kuin rikemaksun. Lainsäädännön yhdenmukaisuuden takia ORK katsoo, että saman lain perusteella määrättäviä samanlaatuisia seuraamuksia tulisi säännellä samalla tavoin.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi rahapelilain esitetään 9 lukuun 88 §:ään 3 momenttia, jossa säädettäisiin seuraavasti: ”Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle. Päätöstä seuraamusmaksun määräämisestä ei saa panna täytäntöön ennen kuin päätös on lainvoimainen.” Ehdotetun lain 88 § on otsikoitu ”Seuraamusmaksun määrääminen”. ORK esittää, että kyseisen pykälän 3 momentti siirrettäisiin 91 §:n yhteyteen, joka on otsikoitu ”Seuraamusmaksun täytäntöönpano ja raukeaminen”.

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Rekisteritiedon luovuttamiseen liittyvien tehtävien vaikutukset ORK:lle

Rekisteritiedonluovutuksen käynnistäminen ja ylläpitäminen tulee aiheuttamaan henkilöstö- ja järjestelmäkuluja ORK:ssa riippumatta valittavasta toimitustavasta. Kustannusten arvioimiseksi ORK tarvitsee tarkemman arvion rekistereistä luovutettavien tietojen arvioiduista vuotuisista lukumääristä. Lakiehdotuksessa kuvattujen muutosten aiheuttamien kustannusten arvioinnissa on otettava huomioon myös se, kuinka paljon rekistereihin kohdistuu kyselyitä 80 §:n mukaista toimiluvan noudattamisen valvontaa koskien. ORK:lle jää epäselväksi, onko ETA-alueen ulkopuolelle sijoittautuneen toimiluvan haltijan edustajan luotettavuutta mahdollista selvittää 80 §:n perusteella myös luvan voimassa ollessa.

Tällä hetkellä nykyisen sakkorekisterijärjestelmä Rajsan ollessa käytössä tietojen toimittaminen sakkorekisteristä aiheuttaa ORK:lle manuaalivaihtoa, mistä aiheutuu kustannuksia. Sakkorekisterin tiedot on mahdollista luovuttaa myös rajapinnan kautta, jos sellaisen rakentaminen on teknisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaista luovutettavien tietojen määrä huomioiden. Rikosrekisteritiedot luovutetaan tällä hetkellä poliisille kyselykäyttöliittymää hyödyntäen, mutta lupa- ja valvontaviranomaisen kohdalla tiedonluovutuksen tapa tulee ratkaista erikseen. Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin ei ole tällä hetkellä olemassa rajapintaa ORK:n ja poliisin välillä. Liiketoimintakieltorekisteriin poliisilla on voimassa olevien liiketoimintakieltojen osalta katseluoikeus. Uudella lupa- ja valvontaviranomaisella ei ole rajapintoja tai katseluyhteyksiä ORK:n tarvittaviin rekistereihin.

Taloudellisten vaikutusten arviointi edellyttäisi arvioita eri rekistereiden tietoihin kohdistuvien kyselyiden lukumääristä sekä tarkempaa kuvausta tavasta, jolla tietoja on tarkoitus toimittaa lupaviranomaisen käyttöön. Kuvauksessa on lisäksi otettava huomioon lupa- ja valvontaviranomaisen vaihtuminen lain voimaantulon jälkeen. Tietojen toimittamistapa ja tästä aiheutuvat kustannukset tulee selvittää erikseen uuden lupa- ja valvontaviranomaisen osalta.

Seuraamusmaksujen ja uhkasakkojen täytäntöönpanotehtävien vaikutukset ORK:lle

Lausuttavana olevaan luonnokseen hallituksen esitykseksi ei sisälly arvioita siitä, kuinka paljon seuraamusmaksuja ja rikemaksuja määrättäisiin vuositasolla. Luonnoksessa arvioidaan, että seuraamusmaksun täytäntöönpanosta ei muodostuisi määrällisesti sellaista tehtävää, että se edellyttäisi ORK:lle lisäresursointia. Rikemaksun täytäntöönpanon todetaan olevan uusi tehtävä ORK:lle mutta, rikemaksun osalta luonnokseen ei sisälly arviota siitä, tarvitseeko ORK lisäresursointia tämän uuden tehtävän hoitamiseksi.

Mikäli rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia määrättäisiin harvoin, niin ainakin alkuvaiheessa seuraamusten täytäntöönpano toteutettaisiin ORK:ssa manuaalisesti. Jos myöhemmin ilmenisi, että seuraamuksia määrättäisiin vuositasolla runsaasti, asiaa jouduttaisiin arvioimaan

uudelleen. Edellä mainitusta syystä ORK:n täytäntöönpanotietojärjestelmä Rajsaan tallennettaisiin vain täytäntöönpanon perustetta koskevat tiedot, mutta varsinaiset täytäntöönpanotoimet (esim. maksukehotuksen lähettäminen sekä ulosoton hakeminen) toteutettaisiin manuaalisesti.

Riippumatta täytäntöönpanotavasta, jokainen uusi rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus lisää ORK:n henkilötöiden tarvetta. Niin kuin luonnoksessa hallituksen esitykseksi todetaan, keskusteluissa oikeusministeriön kanssa on sovittu, että jokaisen uuden seuraamuslain yhteydessä arvioidaan sen täytäntöönpanosta aiheutuvan lisähenkilötöiden määrä, vaikka lisähenkilötöiden määrä yhtä uutta seuraamuslajia kohti olisi vähäinen. Kun uusia seuraamuslajeja tulee jatkuvasti lisää, ORK:n lisähenkilötöiden tarvetta on tarpeen arvioida pidemmällä aikajaksolla viraston tulosohtausmenettelyssä. Tällä perusteella arvioidaan nyt, että hallinnollisen seuraamusmaksun ja rikemaksun täytäntöönpanosta syntyy ORK:lle lisähenkilöstön tarvetta vähäisissä määrin.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään säädettävän uusi rahapelijärjestelmää koskeva laki. Lain 73 § 6 momentin nojalla valvontaviranomainen (Lupa- ja valvontavirasto) voisi asettaa 73 §:ssä säädetyin kiellon tehosteeksi uhkasakon. ORK vastaa sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla uhkasakkojen täytäntöönpanosta. Esitysluonnos ei sisällä arvioita siitä, kuinka paljon uhkasakkoja asetettaisiin ja lopulta tuomittaisiin maksettavaksi vuositasolla. Täytäntöönpanoilmoituksesta ORK:lle säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa ja edelleen valtioneuvoston asetuksessa sakon täytäntöönpanosta. ORK:lle tehdään täytäntöönpanoilmoitus vuosittain noin 100–200 uhkasakosta. Koska esitysluonnos ei sisällä minkäänlaista arviota maksettavaksi tuomittavien uhkasakkojen määrästä, on hankala arvioida uhkasakkojen täytäntöönpanosta syntyvää lisätöitä ORK:lle. Mikäli tuomittavien uhkasakkojen määrä säilyy samalla tasolla kuin voimassa olevan arpajaislain nojalla maksettavaksi tuomittujen uhkasakkojen määrä, uhkasakkojen täytäntöönpanosta syntyy ORK:lle lisähenkilöstön tarvetta vähäisissä määrin.

Kivinen Jussi
Oikeusrekisterikeskus

Haataja Sakari
Oikeusrekisterikeskus